

ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ՆԵՐԱԶԴԻՄԱՆ ՕՊԵՐԱՑԻԱՆԵՐ

Արմեն Ղալեյան՝

Բանալի բառեր՝ ներագրման գործողություններ, տեղեկատվական օպերացիաներ, տեղեկատվական հնարքներ, ռազմական քարոզիչներ, աշխարհի տեսապատկեր:

Քսաներորդ և քսանմեկերորդ դարերում համաշխարհային աշխարհաքաղաքական, տարածաշրջանային և ազգային տարաբնույթ ներագրման գործողությունների փորձերը և դրանց արդյունքների գնահատման ակտուալությունը կտրուկ աճել են: Մասնավորապես՝ քսաներորդ դարն ասպարեզ հանեց գաղափարական նոր հենքերի վրա ծնված պետություններ, որոնք կառուցվեցին այլոց հիմնարար գաղափարների ժխտման *գաղափարախոսության վրա*¹: Իսկ քսանմեկերորդ դարը՝ «նոր որակի տեղեկատվության» ստեղծմամբ, սոցիալական մեդիայի շնորհիվ տրանսֆորմացրեց *գաղափարախոսության* ներկայացման (տեղեկատվության տրման) ողջ համակարգը՝ *բոլորին տրամադրելով «ելույթ ունենալու»՝ արտահայտվելու պոտենցիալ հնարավորություն*: Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների զարգացմանը ռազմավարական առաջնահերթություն տված առաջադեմ պետությունները հաստատուն քայլերով սկսում են դեպի ապագա, իսկ հետադեմ հայացքներով պարուրված պետությունները «զարմացած» հետևում են նրանց գործունեությանը²: Արդյունքում՝ այդ հետադեմ երկրների ինտելեկտուալ պոտենցիալն իրեն տեսնում է զարգացած երկրներում և ամեն կերպ փորձում ինտեգրվել առաջատար պետություններում, այդ թվում նաև բազմաբնույթ ներագրման օպերացիաների շնորհիվ: Ոչ վաղ անցյալում մարդկության համար

¹Գնդապետ, ՀՀ ՊՆ Վազգեն Սարգսյանի անվան ռազմական համալսարանի հրամանատար-շտաբային ֆակուլտետի ռազմարվեստի ամբիոնի (տեղեկատվական պայքար առարկայի) ավագ դասախոս:

²Օրինակ՝ կապիտալիզմ – կոմունիզմ:

³ *Ա. Ղալեյան*, Ժամանակակից (տեղեկատվական) աշխարհի ղեկավարման թաքնված հնարքները, «Նորավանք» ԳԿՀ «Գլոբուս» ամսագիր, թիվ 7 (96), 2018թ., էջ 34:

գիտելիքը բացարձակ արժեք էր, իսկ հաջողության գրավականը ինտելեկտուալ մարդն էր, սակայն այսօր, չգիտես ինչու, այսպես կոչված ներազդման տարբեր գործողությունների (համամարդկային արժեքային համակարգի խաթարման) շնորհիվ առօրյայում և աշխատանքում «վեր բարձրանալու» համար մարդկանց հետաքրքրում են միանգամայն այլ որակներ...

Այսօր աշխարհը լրջորեն պատրաստվում է անդրադարձնել սպասվելիք մոլեգնող նոր ներազդման օպերացիաները (գործողությունները), որոնց առաջին շարքերում կանգնած են սոցիալական հարթակները: Ներազդման օպերացիաների շնորհիվ մենք ղեկավարվում ենք ավելի լուրջ և խորքային, քան մեզ թվում է, քանի որ այդ ներազդման ավգորիթմները մեր մեջ սերմանվում են դեռ մանկությունից, երբ մեր վարքագծում առաջին անգամ ներմուծվում է այդ ներազդվելու (ենթարկվելու, հարմարվելու և այլն) հոգեբանությունը: Այդ իսկ պատճառով դրանք մեր մեջ շատ խորն են ներմուծվում և արմատավորվում:

Ներազդման գործողությունները տեղեկատվական տիրույթում տարաբնույթ տեղեկատվական գործողությունների համադրման միջոցով, մասնավորապես՝ վերնագրերի, ուղերձների, տեղեկույթի շնորհիվ հասարակությունների տեղեկացման հատուկ խնդիրների լուծմանն ուղղված, թիրախային լսարաններին ուղղորդված ազդեցության, որոշակի տեղեկատվական հնարքների համախումբ են: Ի տարբերություն ներազդման գործողությունների, տեղեկատվական օպերացիաներն ունեն կառուցման ավելի բարդ սխեմա, որի մշակումը պահանջում է բազմակողմ և խոր մասնագիտական գիտելիքներ և մոտեցումներ: Մինչդեռ տեղեկատվական ներազդման գործողությունների իրականացմանը մասնակցում են նաև տեղեկատվական ոլորտում մասնագիտական գիտելիքներ չունեցող անձինք, օրինակ՝ բլոգերները, անհատները, սոցիալական խմբերը և այլն¹: Սոցիալական տեղեկատվական հզոր հոսքերը կարող են խոցել և ոչնչացնել ամեն ինչ՝ շրջանցելով ցանկացած տիպի պաշտպանություն: Ինչպես պարզվում է, գաղտնի ղեկավարվող «ինդուստրիալ» ներազդեցությունը կարող է խառնվել (միջամտել) ցանկացած սոցիալական պրոցեսի մեջ: Ներկայում բոլորս հիմնվում ենք տեղեկատվական հարձակողական և պաշտպանողական օպերացիաների ներազդեցությունների կուտակված արդի փորձի վրա: Սակայն ներազդման օպերացիայի առանձնահատկություններից են դրանց բնույթի անկանխատեսելիությունը և անսպասելիությունը, քանի որ դրանք մշտապես թարմացվում են և ենթարկվում բազմապիսի փոփոխությունների:

¹ Ա. Ղալեջյան, Տեղեկատվական պայքարը ռազմական ոլորտում, «Նորավանք» ԳԿՀ, 2016, էջ 50:

Ներագոյման օպերացիան դասակարգվում է որպէս «փափուկ» օպերացիայի ձև, որն իրականացվում է հատուկ ձևերով ու միջոցներով, և սփռված է ժամանակի մեջ: Այդ օպերացիան լավ մտածված և ծրագրված գործողությունների համակարգ է, որում կարող են ներգրավված լինել մեծ քանակությամբ մարդիկ և կառույցներ: Ներագոյման օպերացիաների իրականացումն անհամեմատ դյուրին դարձավ սոցմեդիայի ի հայտ գալով, քանի որ հեշտացան պետական հաղորդագրությունների հասցման հնարավորությունները մեծաքանակ մարդկային զանգվածներին, որոնք նույնիսկ չեն կասկածում, որ իրենք ուրիշի խաղադաշտում հանդես են գալիս «զինվորիկի» դերում: Հետագայում, արդեն խորանալով այդ խաղի մեջ, հենց իրենք են ինքնակամ տարածում (դառնալով համապատասխան գործիք) անհրաժեշտ տեղեկատվությունը: Անհրաժեշտ է հստակեցնել տեղեկատվական օպերացիայի և ներագոյման օպերացիաների տարբերությունները: Հիմնական տարբերությունը, որից բխում է մնացյալը, բաղկացած է տարաբնույթ ներագոյցության օբյեկտներից: Տեղեկատվական օպերացիաներն ազդում են անհատական գիտակցության, իսկ ներագոյման օպերացիաները՝ զանգվածային գիտակցության վրա: Քանի որ տեղեկատվական օպերացիան «գորքերի (ուժերի) մարտական և հատուկ գործողությունների, համակցված հնարքների համաձայնեցված կիրառումն է»¹, այստեղից կարելի է ենթադրել, որ տեղեկատվական օպերացիաների գլխավոր պատվիրատու կարող են լինել զինված ուժերը (զինվորականները), իսկ ներագոյման օպերացիաներինը՝ «պետությունը» (քարոզիչները, քաղաքական գործիչները, քաղաքական կուսակցությունները): *Սակայն լինում են իրավիճակներ, երբ այդ դերակատարների տեղերը փոփոխվում են, և որպէս հետևանք մենք ունենում ենք ռազմական քարոզիչներ, որոնք առավելապէս աշխատում են երկրի բնակչության հետ²:*

Համացանցի, այնուհետև՝ սոցիալական մեդիայի ստեղծմամբ ողջ աշխարհը կանգնել է բարդ խնդրի առջև՝ «խափանվել է» հասարակության կողմից տեղեկատվության ստացման համակարգը: Իրականացվել է տեղաշարժ՝ օբյեկտիվ տեղեկացումից դեպի ուղղորդված (գնահատողական և վերլուծական) տեղեկացում, ինչի հետևանքով մենք ներկայումս մեր շրջապատը տեսնում ենք այն մարդկանց աչքերով, ովքեր մեզ պատմում են շրջապատող մարդկանց և իրադարձությունների մասին: Աշխարհն այն չէ, ինչ տեսնում ենք մեր առջև, այլ այն է, ինչ մեզ պատմում են նրա մասին:

¹ Տե՛ս նույն տեղում, էջ 78:

² Օրինակ՝ ՀՀ պաշտպանության նախկին նախարար Ս.Օհանյանը և այլք:

Ուստի, ստեղծվել է պարադոքսալ իրավիճակ, օրինակ՝ իշխանությունները պայքարում են նրանց դեմ, ովքեր իրենց քննադատում են պետական վարկային դրամական միջոցներն աննպատակ վատնելու մեջ, այլ ոչ թե նրանց դեմ, ովքեր այդ միջոցները պետք է ծախսեին ի շահ պետության:

Այդ նախախնամությունը նպատակ ունի ծառայել քաղաքական, տնտեսական և ռազմական ներագրման ուժեղացմանը, քանի որ տեղեկատվությունն ընկալվում է որպես կարևոր գործոն հիբրիդային պատերազմի (ներագրման) ոլորտում: Օնլայն (*Live*) տեղեկատվական բաղադրիչի նպատակներից է վեճերի և վիճաբանությունների հրահրումը, որպեսզի ավելացնեն հասարակության բնեղավածությունը: Եվ այդ նպատակին հասնելու համար աշխատեցնում են անհրաժեշտ բոլոր «տաք» քննարկվող թեմաները¹:

Զարգացող երկրների որոշ ռազմական ղեկավարներ վերջապես հասկացել են, որ տեխնոլոգիական զարգացումը լուրջ հետևանքներ է ունեցել զարգացած պետությունների այնպիսի զգայուն ոլորտի վրա, ինչպիսին ռազմական ոլորտն է²: Տեխնոլոգիական զարգացման հետևանքներից (*«բացասական արդյունքներից»*) է այն, որ աշխարհն այնս այն չէ, ինչ մենք տեսնում ենք, այլ այն հորինված (երևակայական) մտապատկերը, ինչը մեզ «հարկադրաբար սերտել» է տալիս վիրտուալ իրականությունը, արդյունքում՝ աշխարհը մեր ժամանակներում ղեկավարվում է աշխարհի «տեսապատկերով»: Աշխարհի արդի տեսապատկերի կառուցվածքային և բովանդակային փոփոխությունները մանրակրկիտ ուսումնասիրվում են նաև ժամանակակից բանականների (գինվորականների) կողմից: *Ժամանակակից բանականների (գինվորականների) համար աշխարհաքաղաքական փոփոխություններում, հատկապես տեղեկատվական տարածությունում ներգրավվածությունը մեր պրոֆեսիոնալ գործունեության մի մասն է, քանի որ այդ փոփոխությունները մեզ կարող են ապահովել իրական հաղթանակ*: Դրա վերաբերյալ գոյություն ունի ԱՄՆ ռազմաօդային ուժերի գնդապետ Ջոն (Ռիչարդ) Բոյդի տեսությունը³, այսպես կոչված՝ Բոյդի «շրջանը», որը ներառում է հետևյալ քայլերը՝ դիտարկում, կողմնորոշում, որոշում, գործողություն և սեփական տեղեկատվական օպերացիաներում հակառակորդի ռեֆլեկտիվ

¹ Օրինակ՝ ռուսական հեռուստատեսությամբ ամեն օր ուղիղ եթերով հեռարձակվող «Время покажет» և «60 минут» լրատվական վերլուծական հեռուստահաղորդաշարերը:

² Օրինակ՝ ԱՄՆ, ՉԺՀ, ՌԴ և այլ պետությունների առաջադեմ բանականներում ստեղծվել են տեղեկատվական (կիբեռ) պատերազմների վարման գործեր և ստորաբաժանումներ, բազաներ, իսկ վերջինը (ՌԴ-ն) պաշտոնապես հայտարարել և ձեռնամուխ է եղել *տեղեկատվական գործողությունների գորատեսակի* ստեղծմանը:

³ *Макаренко С.И.*, Информационное противоборство и радиоэлектронная борьба в сетевых войнах начала XXI века. Монография, СПб., Научное издание, 2017, с. 240.

ղեկավարում¹: Մենք (զինվորականները) մեծ ուշադրություն ենք դարձնում, թե ինչպես կրնակալի հակառակորդը կոմունիկատորի կողմից (յուրային գորբերից, ուժերից) տրամադրված իրադրությունը, քանի որ այդ ընկալումը հաճախ լինում է իրավիճակին ոչ համարժեք: Ինչպես տեսնում ենք, մենք պետք է ունենանք ոչ միայն մեր սեփական թշնամին, այլև պետք է նրան ներկայացնենք (դարձնենք) սարսափելի հրեշ²: Տեղեկատվա-սոցիալական համակարգերում այդպիսի թշնամու առկայությունը նշանակում է մարդկային մեծ զանգվածների համախմբում (հավաքում), հետևաբար՝ այդ զանգվածների ծածուկ կամ ակնհայտ ղեկավարում: Իսկ դա իր հերթին նշանակում է, որ թեկուզ այդ համակարգը կորցնում է իր դեմոկրատական սկզբունքները, սակայն այն արտաքին թշնամու հանդեպ դառնում է ավելի համախմբված և ուժեղ: Հենց թշնամու առկայությունն էլ ապահովում է վերոնշյալ համակարգի նկատմամբ այդ արտաքին ազդակները: Բացի այդ, մենք հակառակորդի համար տեղադրում ենք որոշակի թակարդներ, որպեսզի «օգնենք» նրան թույլ տալ բազմաթիվ սխալներ: Դրանցից հիմնականներն են³

- **Խայծը.** հակառակորդը նկատում է իր համար հարմար իրավիճակ, որն իրականում ավելի նպաստավոր է հենց յուրային կողմի համար: *Օրինակ՝ «կանխատեսված տեղեկատվության արտահոսքի» արդյունքում հակառակորդը «հայթայթում» է տեղեկատվություն, որի մասին ինքն անպայման կցանկանա կիսվել ուրիշի՝ մեզ համար հարմար իր դաշնակցի հետ:*
- **Կրկնությունը,** որի ժամանակ ոչ վտանգավոր գործողությունները կրկնվում են, որպեսզի շեղեն հակառակորդին վտանգավոր գործողություններից, իսկ առաջին տարբերակից տարբերությունն այն է, որ առաջին տարբերակում հակառակորդն իրականացրել է ինչ-որ քայլեր, իսկ այս տարբերակում նա պետք է խուսափի քայլեր կատարելուց: *Օրինակ՝ մեր կողմից պարբերաբար իրականացվող տեղեկատվական բացասական «արտահոսքերի» արդյունքում հակառակորդի մոտ պատրանք է ստեղծվում, որ մեզ մոտ «արմատական*

¹ Ա. Ղալէջյան, Տեղեկատվական պայքարը ռազմական ոլորտում, «Նորավանք» ԳԿՀ, 2016, էջ 56: «Հակառակորդի նկատմամբ ռեֆլեկտիվային վերահսկողությունն այն է, որ հակառակորդն ընդունի կոմունիկատորի տեսանկյունից ճիշտ որոշում, որն անհրաժեշտ է ոչ թե հակառակորդին, այլ կոմունիկատորին»:

² Ա. Ղալէջյան, Տեղեկատվության՝ որպես հզոր գենքի թերընկալման հետևանքները, «Նորավանք» ԳԿՀ, «Գլոբուս», թիվ 2 (91), 2018թ., էջ 35:

³ http://ms.detector.media/monitoring/advocacy_and_influence/feyki_i_dezinformatsiya_kak_manipulyativnyy_instrumentariy/

փոփոխություններ» են իրականացվում, ինչը ձեռնտու է հենց իրենց, և հարկավոր է սպասել մինչև դրա ավարտը:

- **Չմտադրված սխալը.** հակառակորդը պետք է հավատա, որ այն արժեքավոր տեղեկատվությունը, որն իր ձեռքն է ընկել, պատահաբար է: *Օրինակ՝ հակառակորդի հատուկ ծառայությունները սոցցանցերի օգնությամբ «պատահական» օգտատիրոջից «մեծ դժվարությամբ հայթայթում» են գաղտնիք պարունակող տեղեկատվությունը, որը շատ արժեքավոր է:*
- **Կանխատեսվող որոշումը** տրամադրվում է կեղծ տեղեկատվություն կանխատեսվող որոշման օգտին, որպեսզի թաքցնեն իրական որոշումը: *Օրինակ՝ սոցցանցերի և մեդիայի օգնությամբ կեղծ լուրերի տարածմամբ «գրգռում» են թշնամի երկրի քաղաքական գործիչներին՝ մղելով նրանց «սեփական նախաձեռնությամբ» առաջին ընթերցմամբ ընդունել «համապատասխան» օրենքի նախագիծը:*
- **Անհաջողությունը.** հակառակորդը չի կարողանում բացատրություն տալ թույլ տրված սեփական անհաջողությանը (որովհետև չմտադրված սխալի՝ օգնությամբ հայթայթված «արժեքավոր» տեղեկատվությունը կեղծ էր), քանի որ գործողությունների հիմքում ընկած տեղեկատվությունը սխալ էր:

Հետաքրքիր է, երբ առաջարկվում է տեղեկատվությանը վերաբերվել տեղեկատվական պատերազմի համատեքստում, որտեղ տեղեկատվությունը կարող է հանդես գալ որպես զենք և կամ՝ որպես թիրախ¹: Իսկ հակառակորդը, ստանալով տեղեկատվությունը, պետք է ընտրություն կատարի, թե որն առավել ձեռնտու կլինի հարձակվող կողմի համար: Այսինքն՝ նրան են կապում (ստիպում սերտել) այն աշխարհի մոդելը, որը մի կողմի համար նպատակահարմար է և հետևաբար՝ անհարմար մյուս կողմի համար: Բնականում իրականությունը (իրականը, ռեալը) միշտ գտնվում է առաջին տեղում, տեղեկատվությունը՝ երկրորդ: Սակայն այսօր մենք հաճախ բախվում ենք այնպիսի (ֆորսմաժորային) իրավիճակների հետ, երբ տեղեկատվությունը գրավում է առաջին տեղը, իսկ իրականությունը՝ երկրորդ²: Ականատես ենք մի հետաքրքիր իրավիճակի, որտեղ պատկերների (նկարների) տեսքով տեղեկատվությունն ավելի մեծ ներազդեցություն է գործում

¹ Ա. Ղալեյան, Տեղեկատվության՝ որպես հզոր զենքի թերընկալման հետևանքները, «Նորավանք» ԳԿՀ «Գլոբուս» ամսագիր, թիվ 2 (91), 2018թ.:

² Ա. Ղալեյան, Տեղեկատվական պայքարը ռազմական ոլորտում, «Նորավանք» ԳԿՀ, 2016, էջ 57:

մարդկանց վրա¹, մասնավորապես՝ հակառակորդի կողմից ցուցադրվող ժամանակակից զենքը և զինամթերքը, չնայած դրանք իրականում հնարավոր է, որ լինեն կեղծ, նմանակում, խաբկանք (օրինակ՝ տպված լինեն 3D տպիչով և այլն): Վերլուծելով վերոնշյալը՝ կարելի է արձանագրել հետևյալ փաստը, որ ծնվել է նոր ֆեյքի տեսակ՝ նկարի տեսքով: Այդպիսի ֆեյքերը սպառողների աչքերում «ներկայանում» են իրականության և ճշմարտացիության ավելի մոտ հնարավորություններով: Տեղեկատվությունը, որը կապված չէ իրականության հետ, անընդհատ լցնում են չդադարող տեղեկատվական հորձանուտը, որտեղ տեղեկատվությունը և իրականությունն իրար հետ չեն խաչվում կամ խաչվում են շատ հազվադեպ: Բազմաթիվ մարդիկ բավական երկար ժամանակ են վատնում այդպիսի արհեստական իրականության հարթությունում՝ խորասուզվելով այդ տեղեկատվական և վիրտուալ աշխարհի անդունդները: Մեզ՝ զինվորականներիս համար սկզբունքորեն պարզ է, թե ինչ է հակառակորդին մոլորության մեջ գցելը² և ինչպես դրան հասնել, քանի որ զինված ուժերում դրա ուղղությամբ աշխատում է սպա մասնագետների արդեն մի քանի սերունդ:

Ակնհայտ է, որ յուրաքանչյուր երկրի զինծառայող պարտավոր է պաշտպանել իր երկիրը, իսկ այդ երկրի քաղաքացին՝ շենացնել այն: Իսկ այդ երկիրը պետք է առաջնահերթ կարողանա ղեկավարել իրեն վերաբերող տեղեկատվության տարածումը, այլ ոչ թե հենց տեղեկատվությունը: Խոսքի ազատությունն ըստ էության պաշտպանում է մարդու ինքնարտահայտման ազատությունը՝ ոչինչ չասելով ճշմարիտի և ստի մասին: Հետզհետե ճշմարիտի խնդիրը դառնում է վստահության հիմնախնդիր, և դա իրականում այդպես է, քանի որ ֆեյքերը բնական ճանապարհով տարածում են նրանք, ովքեր դրանց հավատում են: Տեղեկատվական իրականությունը, վիրտուալ իրականությունը և փաստացի իրականությունը (ոեալը) կազմում են բուրգ, որի գագաթում դրանք պարտադիր չէ, որ համապատասխանեն միմյանց: Պետության համար տեղեկատվական և վիրտուալ տարածությունը կարևոր արժեք է, քանի որ թույլ է տալիս ղեկավարել հասարակական գիտակցության երկու կարևոր բաղկացուցիչները՝ անցյալի և ապագայի վերաբերյալ պատկերացումներով: Վերջինիս դեպքում խոսքը նաև օրվա տեղեկատվական լրահոսի մասին է, որը թույլ է տալիս ուշադրությունը սևեռել մի տեղեկության վրա՝ դրանով իսկ «խոչընդոտե-

¹ Օրինակ՝ Հյուսիսային Կորեայի կողմից ամբողջ աշխարհին պարբերաբար ցուցադրվող միջուկային մարտագլխիկների տեսապատկերների «սարսափագրո» տեսաշարերը:

² Օրինակ՝ ՋՈւ-ում իրականացվող մարտավարական, օպերատիվ մարտավարական և ռազմավարական քողարկման միջոցառումները:

լով» (սահմանափակելով) մնացյալը¹:

«Քառասային և աղակաշատ» մեր աշխարհում ու հատկապես մեր ժամանակներում, երբ տեղեկատվական և վիրտուալ հոսքերի ընկալման և մշակման ունակությունները մարդկային հնարավորություններից վեր են, հարկավոր են համապատասխան հուշումներ (ծածկագրեր), որոնք մարդկությանը միշտ ուղեկցել են հնագույն դարերից՝ ասույթների տեսքով, մինչև ժամանակակից հեռուստասերիալները²: Մենք բոլորս կարիք ունենք մեր աշխարհը ընկալման վիրտուալ ուժեղացմանը, քանի որ հաճախ շրջապատված ենք իրադարձություններով, որոնց ընկալումն այդքան էլ հեշտ բան չէ (ընկալման տեսակետից): Իր հերթին, դա դառնում է քողարկված գործողությունների տեսության զարգացման պատճառ, որոնց քանակը վերջին ժամանակներում աննախադեպ աճ է գրանցել: Քողարկված գործողություններն այս առումով դառնում են «տեղեկատվության հաջողված ներմղում» վիրտուալ միջավայր, որը նրան այդքան պակասում էր: Այդ պակասին ի պատասխան՝ անհատ անձինք իրենք են ստեղծում իրենց անհատական վիրտուալ միջավայրը և տարածքները:

Ժամանակակից աշխարհի բարդ լինելը մեր գլխում ծնում է քառս, իսկ առաջացած քառսը էլք է փնտրում կոնսպիրոլոգիայի մեջ: Կոնսպիրոլոգիան բացահայտ հարձակվողական տեղեկատվական աջակցման գործողությունների համախումբ է՝ ուղղված ժամանակակից աշխարհակառուցվածքի ներկա տեսքի ապահովմանը: Բնականաբար, դրա արդյունքում մեր ուղեղները չեն կարողանում դիմակայել այն ամենին, ինչ կատարվում է մեր շրջապատում, քանի որ սկսել ենք տեսնել ավելին, բայց քիչ հասկանալ՝ մոտենալով գիտակցված ընկալման ինչ-որ կրիտիկական աստիճանի: Իսկ չկա՞ արդյոք վտանգ, որ մեր ուղեղները չեն կարող դիմանալ այդպիսի աննորմալ ու անմարդկային ծանրաբեռնվածություններին: Համացանցն աշխարհին տվել է ներազդման նոր գործիքակազմ, ցավոք, այդ ներազդման գործիքակազմի տարրերի մեծ մասը մեզ համար աննկատ (թաքնված, գաղտնի) է, և դրանց գործունեությունը բացահայտվում է բավական ուշ: Ծայրահեղ դեպքերում դրանց գործնական կիրառումը մեզ համար ընդհանրապես անհասանելի է, քանի որ դրանք շարժվում են իրենց համար նախանշված գաղտնի սողանցքներով:

Հոկտեմբեր, 2018թ.

¹ Ա. Ղալեչյան, Նորագույն տեղեկատվական մեխանիզմների և մեդիահանարքների միջոցով ՁՈՒ անձնակազմի գիտակցության վրա ներազդելու որոշ հարցեր, «Նորավանք» ԳԿՀ, «21-րդ ԴԱԸ», #6 (76) 2017, էջ 19:

² Տե՛ս նույն տեղում:

ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ՆԵՐԱԶԴԻՄԱՆ ՕՊԵՐԱՑԻԱՆԵՐ

Արմեն Ղալեջյան

Ամփոփագիր

Այսօր աշխարհը լրջորեն պատրաստվում է անդրադարձնել սպասվելիք մոլեգնող նոր ներազդման օպերացիաները (գործողությունները): Ներազդման օպերացիաների շնորհիվ մենք ղեկավարվում ենք ավելի լուրջ և խորքային, քան մեզ թվում է: Ներազդման օպերացիան դասակարգվում է որպես «փափուկ» օպերացիայի ձև, որն իրականացվում է հատուկ ձևերով ու միջոցներով, և սփռված է ժամանակի մեջ: Այդ օպերացիան լավ մտածված և ծրագրված գործողությունների համակարգ է, որում ներգրավված են մեծ քանակությամբ մարդիկ և կառույցներ: Ցավոք, ներազդման օպերացիայի տարրերի մեծ մասը մեզ համար աննկատ (թաքնված, գաղտնի) է, և դրանց գործունեությունը բացահայտվում է բավական ուշ, իսկ դրանց գործնական կիրառումը մեզ համար ընդհանրապես անհասանելի է:

ОПЕРАЦИИ ИНФОРМАЦИОННОГО ВОЗДЕЙСТВИЯ

Армен Галечян

Резюме

Современный мир серьезно готовится отразить грядущие новые операции воздействия. Под влиянием операций воздействия мы воспринимаем все гораздо серьезнее и глубже, чем нам кажется. Операцию воздействия можно классифицировать как «мягкий» вид операции, которая осуществляется специальными способами и методами и распространена в пространстве. Это хорошо продуманная и спрограммированная система действий, в которую вовлечено большое количество людей и структур. К сожалению, большая часть элементов операции воздействия для нас невидима (скрыта, засекречена), и их влияние раскрывается слишком поздно, а их практическое применение для нас вообще недостижимо.

INFORMATION INFLUENCE OPERATIONS

Armen Ghalechyan

Resume

Today's world is seriously preparing to address the upcoming new impacts (actions). Through the effects of the influence operations, we are controlled more and deeper than it seems to us. The influence actions are classified as a form of soft operation carried out in special ways and means, and is spread over time. Such operation is a well-thought and planned system of actions that involves a large number of people and structures. Unfortunately, most of its impacts are hidden, their activities are discovered very late and their practical application is unknown to us at all.